

Rapport till SHIA

Uppföljningsresa från DHR till ENAPH, Etiopien. Organisationsutvecklingsprojekt

Datum: 05 06 03 – 05 06 13

Deltagare: Ariam Gebremariam, project Co-ordinator SHIA. Barbro Gregorson, DHR:s förbundskansli. Berit Jargården DHR Södermanlands DHR-distrikt samt våra döttrar som assistenter.

Fredag 3 juni 2005

Vi anlände till hotell Hilton i Addis Ababa klockan 2 på natten den 4 juni efter en lyckad landning trots mekaniskt fel på planet – som enligt utropet bara eventuellt (!) var lagat – och sedan en livlig och utdragen diskussion i tullen huruvida vi skulle betala införselskatt för 363 begagnade glasögonbågar, som vi skulle donera till de fattiga via Misrach center. Till slut var vi överens om att 122 Birr (= svenska kronor) var acceptabelt.

Vårt program – efter vissa justeringar pga de oroligheter som bröt ut i landet. Vissa punkter ligger utanför SHIA's uppgjorda program.

3 juni	Resdag
4 juni förmiddag	Planering tillsammans med SHIA
4 juni eftermiddag	Välkomstmöte med ENAPH's förbundsstyrelse samt Kvinnovingen
5 juni förmiddag	Möte med Kvinnovingen
5 juni kvällen	Sightseing i Addis Ababa med omgivning
6 juni förmiddag	Till Misrach rehabiliteringscenter
6 juni eftermiddag	Möte med ENAPH's förbundsstyrelse
6 juni kvällen	Representationsmiddag för ENAPH, Kvinnovingen och personal
7 juni förmiddag	Möte med Kvinnovingen
7 juni eftermiddag	Möte med Pact Ethiopia ang. organisationsutveckling
7 juni kväll	Besök hos org. EWDNA-funktionshindrade kvinnor med hiv-aids
8 juni	Planerade möten ENAPH, Socialministeriet, Justitiedepartementet på Universitet inställda pga oroligheterna.
8 juni förmiddag	Till Signum Vitae-arbetsplats för personer m. olika funktionshinder
9 juni	Resa till Mekele inställd
10 juni	Kort besök på en bondgård. ENAPH fortsatt stängt.
11 juni eftermiddag	Möte med ENAPH och Kvinnovingen. Avslutningsceremoni
12 juni förmiddag	Studiebesök på inkomstgenererande verksamhet – reparationsverkstad för rullstolar
13 juni	Ledig dag. Inställd lunch med Kvinnovingen pga oroligheterna
14 juni	Hemresedag

Lördag 4 juni 2005

Eftersom Addis Ababa ligger på 2600 meters höjd känner vi i början av yrsel, huvudvärk och svullna ben. Träffar Ariam från SHIA på förmiddagen för planeringsmöte på hotellet. Ariam hade åkt ner tidigare för att besöka ett rehabiliteringssjukhus i södra Etiopien. (NHR-projekt)

På eftermiddagen till ENAPH's kontor och välkomstmöte med nyvalda förbundsstyrelsen. Vid en ceremoni, där vi fick röda rosor, lärde vi känna många nya, men också återse en del gamla medlemmar. Nya ordföranden Yaschleval Shiferaw, som vi träffat tidigare i Nazareth i samband med vårt besök i Oromiaregionen 2004 fick en rullstol som Ariam köpt i Sverige och hans liv blev betydligt enklare, eftersom han annars kryper med små klossar i händerna.

Ordföranden, liksom vice ordföranden Nigus Tahir från Mekele, såg fram emot att få utbyta erfarenheter och hoppades, att vi skulle kunna lära dem en del "nytt". Alla styrelsemedlemmar ansåg att arbetet med ENAPH fungerar bättre nu och likaså kontakterna med regeringen.

Vi gav våra gåvor till ENAPH. Det var kontorsutrustning som skrivbordsunderlägg, pennor, hålslag, mappar m.m. Kontoret saknar i stort sett utrustning.

Efter mötet drack vi kaffe på Addis bästa kaffehus Tomoca – tvärs över gatan. Vi åt middag på hotellet och gick en liten runda i trädgården, där cikadorna spelar för fullt.

Söndag 5 juni 2005

Efter frukost blev vi hämtade av Alem, vår vän och chaufför sedan besöket 2003. Vi hade ett mycket bra *möte med Kvinnovingens styrelse*. Vi var elva personer med oss.

Ledningen för Kvinnovingens styrelse består av följande personer.

Rahel Abebaw: ordförande

Mamitou Tesfaye: vice ordförande

Beletou Assefa: strategisk planansvarig i ENAPH och repr. i federationen EFPD ("HSO")

Shemiza Jundee: kassör

Ytterligare medlemmar i styrelsen är bl.a

Kidist Berhanu

Nuria Keder

Tenagne Abawekew

Zebenech Gefaneh

Ordf. Rahel berättade om de positiva förändringarna som införts efter valet av ny ENAPH-styrelse i samband med kongressen, General Assembly sommaren 2004. Vi fick en presentation av Kvinnovingens nuvarande situation med tillbakablick:

Man hade planer på att bilda en gemensam förbundsstyrelse tillsammans med männen redan 1995 men det fungerade inte beroende på brist på jämlikhet mellan könen. Nu arbetar ENAPH för jämlikhet i alla frågor. Valet av ny förbundsstyrelse visar att ENAPH menar allvar då de ledamöter som valdes består av 7 kvinnor och 6 män. Dessa kvinnor är också ansvariga för bildandet av Kvinnovingen på nationell nivå. Delar av den nybildade nationella Kvinnovingens ledamöter ingår i ENAPH:s styrelse. Den nationella Kvinnovingen ser som en av sina viktigaste uppgifter, att underlätta bildandet av regionala Kvinnovingar. Det finns redan flera i Tigray Region, Southern Region och i Addis Ababa. Kvinnovingen i Addis Ababa bildades 2004. I övriga 8 regioner pågår uppbyggandet.

Bland de 55 medlemmar som var utsedda till kongressombud valdes 26 kvinnor som fick mandat att bygga upp lokala Kvinnovingar. 7 kvinnor bildar ett nationellt arbetsutskott och har ansvar för regler och uppbyggandet av lokala Kvinnovingar. Arbetsutskottet samarbetar bra med ENAPH's förbundsstyrelse. En femårsplan gällande prioriteringar och aktiviteter ligger till grund för arbetet.

UTFÖRDA AKTIVITETER

- Två dagars workshop angående HIV – AIDS i samarbete med HIV-sekretariatet.
- Kvinnovingar etablerade i 5 lokalavdelningar i Addis Ababa.

- Medverkat i utformandet av strategin angående hela ENAPH's 5-årsplan och utarbetandet av Kvinnovingens struktur och uppbyggnad.
- Utarbetat aktivitetsplan för Kvinnovingen som följer ENAPH's 5-årsplan.

OMRÅDEN SOM PRIORITERAS OCH BEDÖMS MEST ANGELÄGNA:

- Få eget kontor och egen anställd personal. Har nu ett rum i ENAPH's huvudkontor.
- Utbilda i jämlikhet, belysa våldssituationen, sexuella trakasserier och risken att få HIV och AIDS för funktionshindrade kvinnor.
- Genomföra ledarskapsutbildning för styrelsemedlemmar, regionalt och lokalt. Blir nu i juni.
- Främja jämlikhet så kvinnor får möjligheter att försörja sig.
- Stärka kvinnor så de kan delta i politiken.
- Arbeta med frågor om mänskliga rättigheter.
- Ändra reglerna för hur funktionshindrade kvinnor lever i familj och samhälle och minska deras beroendeställning.
- Precisera arbeten som passar till kvinnor med funktionshinder.
- Motivera makar, föräldrar och samhällsmedborgare så kvinnor med rörelsehinder kan få ett värdigt liv.

Alla de 5 organisationerna inom federationen EFPD (syn, hörsel, mentalt, lepra samt rh) har Kvinnovingar men endast ENAPH har stark förbundsstyrelserepresentation, 7 kvinnor och 6 män. Kvinnor i andra organisationers Kvinnovingar deltar inte i förbundsstyrelsearbetet – det gör enbart männen. Kvinnorna i ENAPH känner sig delaktiga i allt och anser sig kunna påverka. Enligt Ariam, som har erfarenhet från andra Kvinnovingar i Afrika, är ENAPH's nya Kvinnovinge mycket stark.

Nationella Kvinnovingen har ansökt om fler rullstolar från Wheelchair Foundation i USA och de är på väg. Tyvärr finns inga reservdelar att tillgå.

Vid valet i Etiopien nu i vår fick ENAPH ställa frågor till politikerna i de olika partierna om deras syn på funktionshindrade. Man fick löfte om förbättring av situationen. Det finns bra lagar om diskriminering, men de fungerar inte i verkligheten.

Afrikanska Dekaden hade en konferens i Addis Ababa år 2001. Fem länder arbetar mot regeringarna, däribland Etiopien. Strategiansvarige Beletou Assefa har varit i Sydafrika på utbildning genom Dekaden.

TVÅ STORA PROBLEM:

- "Transporter. Det saknas pengar. Inga bussar är tillgängliga och de fattiga har ej råd med taxi. Detta gör det svårt för kvinnorna att komma ut öht och förstås också att komma till ENAPH och att delta i ENAPH'S utbildningar.
- Kvinnor ringer och vill ha besök. Vi försöker besöka och hjälpa dem efter bästa förmåga. De tycker att det är fantastiskt att få träffa andra med liknande problem och se, att de inte är ensamma. Även om vi berättar om allas lika värde etc, får inte ens de rikaste komma ut eftersom familjerna skäms. Kvinnovingarna runt om i landet vill starta uppsökande verksamhet, men det saknas pengar."

Vår språkkunniga Ariam tolkade denna dag, liksom övriga dagar på fyra (!) språk, så alla förstod vad som sades. Vi avslutade mötet hos Kvinnovingen med att dela ut motsvarande kontorsmaterial som vi gett ENAPH's kontor och 2.000 birr, som blev resultatet av ett lotteri Berit ordnat i Sörmland.

Vi delade också ut många gosedjur som vi trodde kvinnorna skulle ge till egna och närstående barn, men aldrig hade vi trott att vuxna kvinnor skulle bli så glada över nallar! Vi drack kaffe och åt svenska pepparkakor.

Hade kryckor med från Sverige och en student blev lycklig då han slapp hoppa med en stav. Senare lyckades vi ordna glasögon till honom så han skulle kunna studera vidare.

På kvällen såg vi ett stort, exklusivt bröllop på hotellet. Vackert, men vilka kontraster!

Måndag 6 juni

I dag har vi eftermiddagsmöte eftersom många medlemmar arbetar och inte kan få ledigt. På förmiddagen åkte vi med vår chaufför Alem till Misrach rehab.center där man tillverkar glasögon och säljer olika hantverk, som tillverkas av funktionshindrade personer. Vi överlämnade de 363 begagnade glasögonen, som vi hade samlat in i Sverige. De använder bågarna så de fattiga kan få glasögon billigare. Allt mottogs tacksamt. Vi handlade lite i affären förstås.

Det var oroligt på sta'n när vi åkte till hotellet igen. Folk sprang rädda på gatorna, bilar vände, man varnade varandra om skottlossning och affärsinnehavarna stängde snabbt igen affärerna. Många studenter i rörelse och vi såg studentdemonstrationer på Universitetets infart. Efteråt fick vi veta att studenterna inställt undervisningen, sjungit nationalsånger och uttryckt ogillande i sina campusbostäder i protest mot att några blivit hämtade i skolan och arresterade, för att de uttryckt ogillande mot regeringens politik och valet. Studentoroligheterna spreds sig sedan till andra universitet och högskolor runt om i landet.

Efter lunch till ENAPH:s kontor för *möte med ENAPH's förbundsstyrelsen*:

STYRELSENS MEDLEMMAR ÄR FÖLJANDE:

1. Mr Yaschilewal Shiferaw: ordförande
2. Mr Nigus Tahir: vice ordförande
3. Mr Muhammad Abdulahi: styrelsemedlem
4. Ms Zahara Ibrahim Muhammad: styrelsemedlem och medlem i kvinnovingen
5. Ms Yekba Abera: styrelsemedlem och medlem i kvinnovingen
6. Ms Shemiza Jundee: styrelsemedlem och kassör i kvinnovingen
7. Mr Tesfaye Lemma: styrelsemedlem
8. Mr Melaku Mekonnen: styrelsemedlem
9. Ms Yemmanesh G/Tsadike: styrelsemedlem och medlem i kvinnovingen
10. Ms Rahel Abebaw: ordförande i kvinnovingen
11. Ms Beletou Assefa: Styrelsemedlem och medlem i kvinnovingen

Vi presenterar oss alla och Ariam, som är född i Etiopien, hjälper till att skriva våra namn på amharic så alla vet vad vi heter. Ordföranden berättar om arbetet med nya styrelsen som bildades efter valet vid kongressen förra sommaren. Valet skedde enligt federala lagen. Ombud, en man och en kvinna, från alla regioner deltog i kongressen.

Missnöjet har varit stort mot det nyvalda ENAPH bland de tidigare medlemmarna i interim-styrelsen. Det har varit anklagelser om fusk och stor turbulens. Frågan har diskuterats ändå på ministernivå. Nu får den anses utagerad eftersom MOLSA (Ministry of Social and labour Affairs) skickade ett certifikat om 3-årigt godkännande till Ariam, när vi var där.

Frågan är fortfarande infekterad bland medlemmarna och vi blev vittne till en våldsam handgriplig urladdning mellan en tidigare och ny medlem.

Förut bestämdes allt av förbundsstyrelsen. Nu gäller samma regler och stadgar för alla regioner och regionerna har sina egna självständiga styrelser. Det är styrelsens ansvar att besluta om budget och arbetsformer. Det som styrelsen har bestämt ska kansliet utföra. Detta är nytt. Nu kan styrelsen mycket bättre följa upp kansliets arbete och kräva ansvar. Var tredje månad görs en utvärdering av kansliet. Styrelsen har möte 4 gånger per år och då sker en kontroll av arbetet. (Mycket liknar DHR:s uppbyggnad).

Det är lite annorlunda på regional nivå. Beroende på ekonomiska problem har man sällan råd med anställd personal och man kan därför inte skilja styrelse från kansli och där arbetar man som tidigare dvs. det mesta arbetet sker ideellt.

På årsmötet kommer representanter från hela landet och då diskuteras även frågor som kommit upp under året, men som inte kunnat lösas på kvartalsmötena.

I mångmiljonstaden Addis Ababa finns 10 lokalavdelningar. Det är problemfyllt. För varje lokalavdelning finns 5 representanter i Addis Ababa bransch (= region). Det blir 50 personer. Dessutom tillkommer 5 personer som representerar de bostadslösa. Det blir 55 personer. Av dessa är 11 personer ansvariga för frågorna rörande lokalavdelningarna. Två av dessa 11 är styrelsemedlemmar i ENAPH och en i federationen EFPD ("HSO").

Det nya arbetssättet sprider sig. Förut satt många fr.a från Addis Ababa bransch och i ENAPH'S interimstyrelse på två stolar. Man förstod inte att man måste vara förankrad även lokalt och inte bara komma utifrån och ta en plats i ENAPH'S förbundsstyrelse. Nu väljer regionerna sina representanter själva. Allt har blivit mycket mera demokratiskt.

Man har diskuterat hur problemen kunde uppstå och kommit fram till att reglerna var oklara. Man anser, att det nya arbetssättet fungerar och alla har eget ansvar. Arbetssättet är anpassat till de nya regler som fastställts av myndigheterna för att bli godkända och för att underlätta samarbetet med regionala och lokala ENAPH. Det blev bättre för regioner och lokalavdelningar och alla nivåer har bättre kontakt med varandra nu.

Även Addis Ababas olika lokalavdelningar har löst många av sina problem. Förut styrdes allt egenmäktigt av männen, men nu gynnas kvinnorna. Det ska vara en man och en kvinna eller två kvinnor som representerar. Inga två män! Makteliten är borta och mer demokrati råder.

NUVARANDE PROBLEM:

1. Hur kan man dela ansvar med och stötta regionerna? "Det är en ekonomisk fråga. Regionerna sköter sitt arbete på frivillig basis. Personal är för dyrt. Vi vill att regionerna ska slippa ha alla problem som vi har haft och i stället dra lärdom av våra erfarenheter," säger kvinnorna.
2. Ledarskapsutbildning är nödvändig. Det är också en ekonomisk fråga.

Vi fick en presentation i pappersformat angående ENAPH:s arbete. Mycket är känt för oss genom Pact Ethiopias arbete och dess tidigare s.k. Assessment Report och 5-årsplanen är gemensam med Kvinnovingen. Vad som är nytt är att särskilt Kvinnovingen koncentrerar sig på HIV och AIDS problemet och utveckling av barn och ungdomsavdelningar. Till detta behöver man pengar och innan man har det, blir det svårt att göra något.

Regionerna är numera med i programplaneringen. De som redan arbetar efter det nya arbetssättet är Addis Ababa branch, Oromia, Tigray, Southern Nations, Diredawa, Somale, Amhara,

och Harare, alltså 8 regioner. Alla regioner har ekonomiska problem. Kvinnorna på landsbygden är mycket utsatta för våld och kriminella handlingar vilket försvårar arbetet. Många saknar grundläggande kunskaper. En mycket stor del av alla funktionshindrade bor på landsbygden och är svåra att nå. Dessutom finns det t.ex enbart i Oromiaregionen mer än 40 olika språk. I hela landet talas ca 100 olika språk.

Efter styrelsemötet skulle vi bjuda alla i förbundsstyrelsen, Kvinnovingen samt personalen på restaurang. När vi kom ut på ENAPH:s gård hade polisen arresterat ett 30-tal unga män från grönsaksmarknaden i förebyggande syfte och de satt förskrämda och tysta på rad på marken. Regeringen är rädd för oroligheter efter valet. Ingen ville svara på vad som sedan skulle hända pojkarna. Vår oro för dem var stor. Det blev ändå en trevlig middag för 17 personer med god mat och gemytlig samvaro. Tyvärr kunde vi inte några dagar senare som planerat bjuda enbart Kvinnovingen på lunch, beroende på oroligheterna som tilltog i landet.

Tisdag 7 juni

Kvinnofrågorna är prioriterade i vårt projekt. Efter frukost hade vi ett *möte med kvinnorna* igen. Ordföranden Rahel hälsar oss välkomna och gör åter en jämförelse mellan tidigare ENAPH och den manliga dominansen med endast en kvinna i styrelsen och nuvarande situation. "Nu är vi med i förbundsstyrelsen och försöker utöva vår makt genom arbetet. Vi känner också att männen lyssnar och att vi får igenom förslag."

Kvinnovingen har dessutom blivit helt självständig med egna stadgar, aktivitetsplan osv. De har också lyckats få ett eget konto i bank och har nu full kontroll över de medel som SHIA sänder direkt till dem. En mycket stor förändring jämfört med tidigare.

"Kvinnorna saknar kunskap. Problemet är att få dem att förstå sina rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Kvinnor har svårt att tala för sig, de är inte vana. Vi har planerat utbildning för att ge kvinnorna kunskap men vi har inga ekonomiska förutsättningar. En 3-dagars utbildning ska dock ske nu i slutet av juni, sedan SHIA beslutat om fortsatt stöd till Kvinnovingen.

Sakna pengar är en sak. Att skaffa pengar är en annan. Ingen annan kan göra arbetet åt oss och kampen för att förbättra situationen för kvinnor med rörelsehinder. Det saknas kontinuitet pga tidigare problem inom ENAPH och byte av styrelsemedlemmar. Det finns isolerade kvinnor som har bra utbildning, men de måste få resor och uppehälle betalt för att kunna delta i ENAPH'S utbildningar och möten. Medlemmarna håller på att tappa hoppet. De ser ingen förbättring men vi har framtidsplaner. Vi hoppas äntligen få arbetsro, nu när MOLSA gett oss nytt godkännande och MOLSA insett, att anklagelserna från makteliten i interimstyrelsen (och som förlorade sina platser vid valet sommaren -04) var falska."

PROBLEM BESKRIVNA MED LEDNINGENS ORD:

- Grundkunskaper saknas. Gäller även läs-, skriv- och räknekunskaper.
- Yrkesutbildningarna är inte tillgängliga. Man får inte delta om man har funktionshinder.
- Fattigdom, misshandel och beroende av familjerna. (Etiopien är ett av världens allra fattigaste länder och många dör av svält. Dessutom har ca var 4:e- 5:e person hiv eller aids och många barn har blivit föräldralösa)
- Kvinnor och män med funktionshinder finns inte med i gällande lagar beroende på okunskap som i sin tur leder till fördomar.
- Det finns en felaktig tro att om kvinnor med funktionshinder får delta i samhället kommer kostnaderna att öka.

- Man har kommit långt med lagar om diskriminering, men det står inget om kvinnor med funktionshinder.
- Nationella lagar och avtal ger bidrag inom olika områden, men inget gäller kvinnor med funktionshinder. Vi kämpar på okänt område mot fördomar och fattigdom.
- I millenniummålet, ett avtal om 50 % minskning av fattigdomen i världen till 2015, står inget skrivet som rör kvinnor med funktionshinder. För att kunna kämpa måste man först veta vad som står i avtalen som olika länder skrivit på och vilka krav vi kan ställa.

Shemiza Jundee: kassör i nationella Kvinnovingen. Bor i Nazareth, Oromiaregionen.

Hon berättar:

- Det som vi saknar på landsbygden är ännu värre än i Addis. Vi får inte ens luft och sol. Kvinnorna får slita hårt för familjen, men får inte visa sig ute. Att bryta instängdheten, skammen och isoleringen är första steget.
- Vi får inte tillstånd att organisera oss och vi tas inte på allvar. De flesta kommer inte i kontakt med andra likasinnade. Och vet kanske inte ens, att det finns andra människor som också har funktionshinder. Ni kan inte fatta hur hemskt det är på landsbygden!
- Kvinnorna får inte tillåtelse att gå på möten för familjen. De utnyttjas som billig arbetskraft.
- Kvinnor med funktionshinder är lättlurade av männen, de blir ett lätt byte eftersom de längtar efter kärlek och att "bli sedda". Våldtäkt med HIV och AIDS som följd är vanligt. Många organisationer arbetar för att förebygga och behandla HIV och AIDS men kvinnor med funktionshinder törs inte testa sig. De blir utkastade från hemmet om de har HIV. Vi vill att de ska kunna organisera sig och hjälpas till ett värdigt liv under sjukdomen.
- Det finns en tro att kvinnor med funktionshinder är undantagna från HIV-smitta. Många vill därför utnyttja en sådan kvinna och hon har ingen rätt att säga nej. Vi arbetar därför med kunskap om HIV och AIDS i vår 5-årsplan.
- Vi har fått mark i Nazareth, men har ett uselt kontor och kan inte samlas och ha möten med kvinnorna. Nu har vi fått hotbrev om att bli av med marken. Vi är registrerade som organisation. (Vi besökte kontoret 2004. Var en cell utan fönster på ca 2 m2.)
- Syfabriken i Nazareth där 46 personer med funktionshinder arbetade står fortfarande tom. När pengarna tog slut åtalades NGO-ledaren för förskingring. Processen är inte klar ännu.

I Awassa, Southernregion liksom i Oromiaregionen finns ju mer än 40 språk. Hur informerar man då? "Landet har bestämt att amarinja är det första språket och engelska det andra. Vi använder båda, men språken är inte det värsta problemet utan hur man informerar så alla förstår. Pengar saknas och därför går det sakta. När alla i ledningsgruppen och i de lokala ENAPH är informerade om vår 5-årsplan kommer kvinnorna ut ur hemmen", säger Shemiza!

"Federala MOLSA har inte betalat ut pengar i Oromiaregionen på flera år. De pengar som kommer in går åt till gemensam administration" (med federationen "HSO"?). Ger regionalt godkännande pengar, frågar vi? "Regionerna får själva söka medel hos federala MOLSA. Nationella Kvinnovingen vill informera om hur man söker bidrag." Vad vi förstår så är det dock mycket ovanligt, att Kvinnovingar får medel från regionala MOLSA. De går oftast till regionala ENAPH i sin helhet. (De etiopiska regionerna är mycket självständiga med egna Guvernörer, departement osv).

Nationella Kvinnovingen ska få en dator av Världsbanken. Ordf. Rahel har dator hemma och på jobbet och kan göra lite arbete hemma. Nu delar tre på all kontorsutrustning dvs. ENAPH, Kvinnovingen och Addis Ababa branch.

Trots allt elände var det ett trevligt och givande möte med mycket skratt, kaffe och pepparkakor. Nu när vi känner varandra vågar vi också dela erfarenheter på ett djupare plan – erfarenheter av utstötthet, diskriminering, ensamhet, arbetslöshet osv.

På eftermiddagen hade vi *möte med mr Abebe Ashagre, projektanställd under 3 år av Pact Ethiopia* – en NGO med stöd av USA och som lyder under ILO. Etiopiska regeringen har uppdragit åt Pact Etiopia att stödja och kvalitetssäkra organisationsuppbyggnaden av bl.a. handikapporganisationer. Mr Abebe känner väl till oss sedan ett år då han började rekonstruera ENAPH och nu fick vi träffas på riktigt. Vi har också under året haft mailkontakt om ENAPH's uppbyggnad och flera intressepolitiska frågor. Mr Abebe har tagit starkt intryck av det svenska handikappbegreppet, med fokus på samhällets ansvar. I Etiopien ses funktionshinder oftast som den enskildes "fel" och straff.

I sin granskning av ENAPH, har Pact Ethiopia kommit med åtgärdsförslag och hjälper nu till med att implementera det nya arbetssättet. Uppföljningen av åtgärdsförslagen m.m. har föregåtts av 3 olika utbildningar, som bekostas av Pact Ethiopia. Man har där fått lära sig hur man arbetar i projekt, med organisationsuppbyggnad, med mentorskap och uppföljning av 5 – årsplanen. Målet med Pact Ethiopias arbete är fr.a allt att stärka ENAPH samt öka kunskapen i hur de kan söka projektpengar och bli godkända långsiktigt, utan att behöva göra om ansökan flera gånger.

Sammanfattningsvis är Pact Ethiopias uppgift att:

1. Stärka ENAPH's kvalitet baserat på behov. Behovet gäller såväl administrativa som kunskapsmässiga behov. Grunden är medlemmars och rörelsehindrade personers behov öht.
2. Få alla parter att förstå och följa lagar och bestämmelser.
3. Utbilda. 3-årsutbildning med olika kortkurser pågår i regionerna genom Pact Ethiopia sedan 1 ½ år. Ett problem vid dessa utbildningar är de många olika språk som talas och de olika kulturerna.
4. Ta fram behovsanalys och lära ut och hjälpa till att ansöka om nya projektpengar.

Ariam berättade hur SIDA och SHIA fungerar i Sverige och våra olika roller inom ENAPH-projektet. Vi redogjorde vidare för hur vi arbetar lokalt och regionalt för att kunna påverka t.ex. i arbetsgrupper med DAR, LHR, KHR m.m. liksom hur vi centralt driver på lagstiftningen. Mr Abebe tyckte det lät som science fiction.

Mr Abebe tror att ett allt starkare ENAPH på sikt kommer att få andra NGO:s att stödja ENAPH och även t.ex. Världsbanken, ILO och regeringen via MOLSA. Tidigare strukturproblem som avsaknad av arbetsordningar och arbetsfördelning är ur världen, men nu är problemet att arbetssättet inte är fast förankrat i alla led ännu och i alla regioner, enligt mr Abebe. Ledarskapsutbildning behövs enligt honom från nationell nivå till lokal. Ett planerat ytterligare möte några dagar senare med mr Abebe blev tyvärr inställt beroende på oroligheterna i landet.

Rahel väntar på oss och vi åker till den av ENAPH rekommenderade "handikappmarknaden" och köper lite hantverk av personer som blivit skadade av landminor. Därefter *besök hos EWDNA* (Ethiopian women with disabilities national association). Denna organisation, som funnits sedan 2002, arbetar med upplysning och rehabilitering angående HIV-AIDS till

funktionshindrade kvinnor. Resurserna är små men man visade videoband med information för grupper och hade foldrar med information att dela ut. Tester för HIV är gratis men inte speciellt meningsfulla eftersom det inte finns bromsmediciner att tillgå för de fattiga och om man är smittad blir man utkastad från hemmet. Att vara en hemlös funktionshindrad kvinna med hiv/aids är en fruktansvärt utsatt situation. De är dessutom dubbelt föraktade.

Onsdag 8 juni

Den här dagen blev annorlunda än vi planerat. Mötena med Justitiedepartementet, MOLSA samt på Universitetet för att träffa rörelsehindrade studenter blev inställda. Det var oroligt i Addis Ababa och bussar och taxibilar strejkade som stöd för oppositionen - trots hot om indragen licens. Folk kunde inte ta sig till sina arbeten. Staden ser öde ut från 10:e våningen på Hilton och det råder ett spänt "lugn". Vi fick stanna på hotellet tills vidare.

När vårt stora stöd Ariam ringt runt och kollat med sina FN-kontakter om säkra områden fick vi åka till *Signum Vitae* (relativt nära hotellet). Här finns glasögon tillverkning, optiker, ögonklinik och försäljning av hantverk. Alla som arbetar här har olika former av funktionshinder. Vi blev visade runt av Zebenech som arbetar här men också är medlem i Kvinnovingens styrelse. Det fanns en avancerad glasögon tillverkning från importerat råglas och man tillverkar också olika glasögonbågar. Intressant att se.

Vid lunch får vi veta, att 26 personer skjutits ihjäl vid "Piazzan" och utanför ENAPH's kontor på morgonen, 100-tals är skadade och minst har 3.000 arresterats. Vi som annars brukar vara vid ENAPH vid den tiden. Tittar på BBC och får det bekräftat. Känner att vi haft änglavakt, men lider med alla drabbade. Vi får tillbaks pengarna för flygbiljetterna till Mekele, dit vi skulle ha åkt på fredag för att under några dagar besöka regionala ENAPH. Det är inte tillrädligt enligt Svenska ambassaden, eftersom oroligheterna spritt sig och ambassaden inte kan garantera vår säkerhet.

Torsdag 9 juni

En dag med oplanerad stillhet. Ambassaden faxar stränga restriktioner till oss och vi anmodas, att ej lämna hotellområdet pga det spända läget.

Fredag 10 juni

De flesta affärer och marknader är fortsatt stängda och taxi och bussar strejkar fortfarande. Alltså inga möten eftersom medlemmarna ej kan ta sig till ENAPH och är oroliga för att ge sig ut. Vi får åka till *Signum Vitae* för att hämta presenter som Zebenech vill ge oss. Vi gav pengar till hennes lille son Jonathan. Hon har en svår situation som rullstolsburen änka med en son på 4 år.

På eftermiddagen fick vi lov att åka med Alem (vår chaufför) till hans farfar och farmors lantgård utanför Addis Ababa. Köpte med oss 10 kg frukt och kakor som present. Det var en upplevelse. Gården låg på ett berg med otrolig utsikt. Vi blev bjudna på kaffeceremoni och sedan fick vi bekanta oss med alla djur. Det var höns, hundar, katter, kor, åsnor, får och getter. Farmor var intresserad av blommor och här blommade det verkligen. Åker hem innan mörkret faller på "order" från ambassaden, eftersom det fortfarande är osäkert ute. Ariam ringer och är orolig och meddelar, att ytterligare restriktioner kommit från ambassaden.

Lördag 11 juni

Berit fick magsjuka i går och är fortfarande dålig och sängliggande. Efter lunchen får vi besked, att medlemmar i ENAPH's förbundsstyrelse och Kvinnovinge lyckats ta sig till

kontoret och glädjande kan ha möte med oss. Mötet blir mycket konstruktivt. Tidigare möten har till största delen ägnats åt ENAPH's klargörande av problemen, diskussioner kring dess aktivitetsrapporter, åtgärdsprogram m.m.

Med hjälp av blädderblock och på olika språk, eftersom alla inte kan engelska, redogjorde vi för vem som gör vad: SHIA, DHR Sörmland samt DHR centralt och våra olika roller. Mycket klargörande kunde ske.

Nu fick vi också tillfälle, att dela med oss av svenska erfarenheter, hur vi arbetar med att driva handikappfrågor, DHR's arbete och uppbyggnad på olika nivåer, olika lagstiftning osv. Vi hade med sig olika informationsmaterial, som delades ut. Intresset var stort och vi fick många frågor. Ingen vill vänta i 80 år på att uppnå det som vi uppnått i Sverige! Rätt inställning!!

När mötet var slut inbjöds vi till Avslutningsfest med kaffeceremoni. Avslutningen skulle egentligen ske först på måndag 13 juni, men av rädsla för fortsatta oroligheter vågade man inte vänta till den dagen. Ordf. Yaschleval för ENAPH och ordf. Rahel från Kvinnovingen höll tacktal för allt stöd vi ger dem. Ariam och Barbro tackade å vår sida och på Berits vägnar för allt som ENAPH och Kvinnovingen ger oss av erfarenheter, partnerskap och vänskap.

Söndag 12 juni

Vår vän sedan tidigare besök mr Teklegenet Johannes ringer tidigt på morgonen och vill att vi besöker hans *verkstad för utvecklande av behovsstyrda rullstolar och hjälpmedel*. Mycket stolt berättar han om sitt godkännande av regeringen, TV-intervju och diplom som innovatör, för att bl.a tillverka 3-hjuliga rullstolar/cyklar med "tak" och drivna med handkraft. Han reparerar även rullstolar. Får använda en verkstad och har fått mark och en barack av regeringen för att kunna bedriva försäljning vid välbesökt plats. Har kunnat starta sin verksamhet tack vare mikrolån. Strax efter starten blev alla redskap stulna, men med hjälp av släktingar har han lyckats skrapa ihop nya verktyg. Mannen är själv rörelsehindrad och medlem av ENAPH. Tyvärr är det svårt att få uppdrag som ger inkomst. De flesta personer med rörelsehinder och behov av dessa hjälpmedel är så fattiga, att de saknar pengar att betala med. Mycket arbete gör Teklagenet därför gratis. Han försöker nu få igång en liten verksamhet för reservdelar och mindre hjälpmedel och förhoppningsvis går det bättre. Så vitt vi vet är detta den enda rullstolsverkning och reparationsverkstad som finns i hela Addis Abeba, trots den mycket höga andel personer med rörelsehinder efter krig, minor, polio m.m.

.....

Resterande tid var vi lite kulturella och besökte på söndagen Etiopiska Nationalmuseet, där vi hälsade på Lucy – världens äldsta kvinna ca 2,3 miljoner år gammal!, såg kejsar Haille Selassis berömda Lejontron, fantastiska kejsarliga kläder med kragar av lejonhår, konsthantverk, målningar, bilder från utgrävningar i norra Etiopien med grottkyrkor och delar av Mose stentavlor med 10 Guds bud. Vidare till Holy Trinitykyrkan med sin fantastiska glasmosaik

Måndag f.m. ägnade Berit och Barbro åt sammanställning av våra minnesanteckningar. Under tiden åkte våra döttrar tillsammans med Alem till sjukhus med en döende tonårspojke i svåra smärtor av elefantsjuka, (parasiter som äter upp kroppen via lymfan och leder till förstoring av kroppsdelar som vid ödem), som de funnit i rännstenen. Alem lovade följa upp, att han fick vård.

Senare på kvällen var det dags att åka till flygplatsen för färd under natten och tisdag f.m. tillbaka till Sverige.

REFLEKTIONER

Vårt intryck av resan präglas naturligtvis av de svåra oroligheter som uppblussade som en följd av valet. Vi kunde ändå genomföra de viktigaste mötena med ENAPH och Kvinnovingen. Året har varit tufft för dem med maktkampen från den förra interimstyrelsen och de falska anklagelserna. Mycket arbete har fått läggas ner på att bli rentvådda i regeringens ögon, för att kunna bli godkända. Det slutliga erkännandet kom från MOLSA under vår vistelse. Vi beundrar deras envetna kamp för upprättelse, deras vilja att förbättra ENAPH och deras framtidstro. En positiv stämning rådde på alla möten.

Ett mycket stort stöd har ENAPH i mr Abebe från Pact Ethiopia. Han brinner för sin uppgift, är mycket kunnig, har stor integritet, ser till att allt går rätt till och att ENAPH stärks på många olika sätt.

Det är en fantastisk utveckling som skett det sista året vad gäller demokrati och jämställdhetsfrågor. Alla regioner är numera representerade i ENAPH's förbundsstyrelse och kvinnorna har flyttat fram sina positioner på ett smått otroligt sätt. Demokrati, jämställdhet och stärkande av människovärdet var våra huvudfrågor vid förra årets vistelse. Besöket i år visar, att de är på rätt väg.

Eskilstuna och Stockholm 21 juni 2005

Berit Jargården DHR Sörmland

Barbro Gregorson DHR's förbundskansli

Ariam Gebremariam SHIA